

Martine Woudt

Dankwoord bij de aanvaarding van het Dr. Elly Jaffé Stipendium 2007

Martine Woudt (1957) groeide op tussen boeken, papier en drukpersen. Haar vader had een boekwinkel en een drukkerij, die naast haar ouderlijk huis stonden en waar ze uit de woonkamer zo door een gangetje naartoe kon. Eind jaren negentig besloot ze haar liefde voor de Franse taal te combineren met die voor literatuur. Ze vertaalde werk van onder meer Albert Camus, Philippe Besson, Gilles Rozier, Michel Schneider, Claire Castillon, Julie Wolkenstein en Nicolas Dickner. Ook is ze docente aan de VertalersVakschool Amsterdam. Dit dankwoord verscheen eerder in VvL-nu, magazine van de Vereniging van Letterkundigen.

Dankwoord bij de aanvaarding van het Dr. Elly Jaffé Stipendium 2007

Marsman – Hendrik Marsman – was een dichter in de eerste helft van de vorige eeuw. Hij wordt wel de belangrijkste expressionistische dichter van Nederland genoemd, en ook wel eens de belangrijkste Nederlandse dichter van het interbellum. Zijn bekendste gedicht is ‘Herinnering aan Holland’. Eind 20ste eeuw is dat zelfs tot ‘Gedicht van de eeuw’ uitgeroepen, en het is het enige gedicht dat ik ooit uit mijn hoofd heb geleerd, op de middelbare school, toen ik een jaar of dertien was: *Denkend aan Holland zie ik brede rivieren traag door oneindig laagland gaan...*

Miles Davis was een trompettist in de tweede helft van de vorige eeuw, en begin jaren tachtig was hij mijn idool. Ik speelde toen net trompet, had les van Nedly Elstak en dacht dat ik misschien maar trompettiste moest worden. Ik woonde in die tijd in een woonwagen, zonder stroom, maar ik had een gettoblaster op batterijen en daar draaide ik cassettebandjes van Miles Davis op. De solo's schreef ik noot voor noot uit en die speelde ik dan na.

En dan het Frans. Ik heb altijd een soort fascinatie voor Frans gehad, zo lang ik me kan herinneren eigenlijk. Ik weet nog goed dat mijn grote zus, die vier jaar ouder is dan ik, Frans had op de lagere school, op zaterdagochtend, en dat ik daar heel jaloers op was. Nu ben ik sinds een maand of vijf bezig met de vertaling van een boek over Marilyn Monroe en haar psychoanalyticus, en daardoor ben ik enigszins geneigd de dingen psychoanalytisch te duiden. Je weet het niet, maar het zou natuurlijk kunnen dat mijn fascinatie voor Frans voortgekomen is uit die jaloezie.

Hoe dan ook, ik kreeg Frans op de middelbare school, en daar had ik het geluk dat ik een heel bevlogen leraar kreeg, die ons al heel snel literatuur liet lezen. Nou kom ik uit een gezin waar literatuur een belangrijke plaats innam (mijn vader was uitgever en toen ik klein was hadden we zelfs een boekwinkel naast ons huis), dus om nog even bij de psychoanalyse te blijven, die combinatie van Frans en literatuur viel bij mij in goede aarde.

Na mijn eindexamen heb ik dan ook overwogen om Frans te gaan studeren, en ik heb me zelfs ingeschreven als studente. Maar het was halverwege de jaren zeventig, het waren wilde tijden, en ik kon dat niet zo rijmen met een studie Frans. Eerlijk gezegd leek Frans studeren leek me verschrikkelijk braaf, en ik wilde groots en meeslepend.

En daar komt Marsman weer om de hoek kijken.

*Groots en meeslepend wil ik leven!
hoort ge dat, vader, moeder, wereld, knekelhuis!*

Marsman omschreef zijn werk zelf met de term ‘vitalisme’, wat een soort Nederlandse variant op het expressionisme was; zijn dichterlijk werk moest de weerslag zijn van een intens en vurig leven.

Dat intense en vurige, dat was precies wat ik zocht. En na een paar jaar zoeken vond ik dat in m’n trompet, als ik in m’n woonwagen deed alsof ik Miles Davis was, en later toen ik m’n eigen improvisaties kon blazen.

Maar er was bij Marsman en bij Miles Davis nog iets anders wat me boeide: hun ritme, hun frasering.

Ik heb thuis op de wc een fragment hangen van Marsmans gedicht ‘Breeroo’, uit de poëziekalender. Dat lees ik bijna dagelijks, en ik krijg er nooit genoeg van. Dat is nog eens ritme, elk woord staat precies op z’n plaats, in een soort vloeiende cadans die rechtstreeks je (mijn) hart in gaat.

Terwijl je eigenlijk van de fraseringen van Miles Davis kunt zeggen dat elke noot net niet op z’n plaats staat, waardoor hij een ontzettend spannend verhaal vertelt.

Frans leek me dus te braaf om te gaan studeren. Maar ware liefde laat zich niet verlooehen. Eind jaren tachtig kreeg ik samen met mijn andere ware liefde, Christiaan, een prachtige dochter. Ik bleef daarna trompet spelen, maar inmiddels wist ik dat het toch niet mijn weg was. En toen leek het plotseling heel logisch om mijn moederschap met een studie Frans te combineren. Het werd een MO-studie, omdat dat in Amsterdam de enige mogelijkheid was om in de avonduren te studeren. En ik had weer geluk: net als op de middelbare school kreeg ik op de MO-B een heel bevlogen literatuurdocente.

En toen begreep ik het plotseling. Het intense en vurige van Marsmans ‘vitalisme’ en het spannende van Miles Davis’ trompetspel kon ik ook nastreven door actief in de Franse literatuur te duiken en te gaan vertalen. Groots en meeslepend op paginaformaat! Ritme in de zin, fraseringen op papier!

En nu sta ik hier, in Cristofori, waar ik ooit hamerkoppen schuurde, viltjes plakte en leerde politoeren, omdat ik ook nog even heb gedacht dat ik maar pianostemster en reparatrice moest worden. In een tijd dat ik het Frans even was vergeten.

Ik voel me ongelooflijk vereerd met het Elly Jaffé-stipendium en het is een geweldige stimulans om verder te gaan op deze weg.

Dank jullie wel:

Herman en Camille, voor jullie bevlogen lessen.

Martin en Jan Pieter, voor jullie steun in het begin.

Fieke, Ed, Jan en Margo, voor jullie vertrouwen in mijn kunnen.

Annemieke, voor het meelesen, en Hélène, voor je hulp bij het Frans.

Christiaan en Joeke, dat jullie er nooit over zeuren dat ik groots en meeslepend in m’n eentje zit te doen.

En alle anderen, voor jullie steun en vriendschap.

Ik had graag willen eindigen met een zin uit het gedicht 'Breeroo' van Marsman: *er kan gezongen worden, gedronken en gedanst!* Maar eerst gaan we natuurlijk naar de echte laureaat van vanmiddag, Jeanne Holierhoek.

Om een beetje in de sfeer van de tijd van Montesquieu (1689-1755) te komen, wil ik graag met mijn dochter twee menuetten op de piano spelen.

Het ene, een héél kort menuet, is ongeveer 100 jaar eerder geschreven dan 'De l'esprit des lois', door Jacques de Chambonnières. Hij leefde van 1602 tot 1672.

Het andere menuet is echt muziek waar Montesquieu mee zal zijn opgegroeid, want de componist ervan, François Couperin (1668-1733), was waarschijnlijk iets jonger dan Montesquieu's vader. Couperin wordt tot de meest vooraanstaande barokcomponisten gerekend, met name van clavecimbelmuziek, en was onder meer hoforganist van Lodewijk de Veertiende.